

Тема 2: Діти з особливими освітніми потребами.

ПЛАН

1. Характеристика та причини порушень психофізичного розвитку особистості

2. Діти з порушеннями слуху

3. Діти з порушеннями зору

4. Діти з порушеннями опорно-рухового апарату

Ключові поняття: *обмежені фізичні можливості, психофізичний розвиток, діти з порушеннями зору, слуху, опорно-рухового апарату*

1. Характеристика та причини порушень психофізичного розвитку особистості

В основі аномального розвитку людини – органічні чи функціональні порушення нервової системи, або периферичні порушення певного аналізатора. Відхилення, в ряді випадків, можуть бути викликані і суто зовнішніми середовищними причинами. Зокрема, несприятливі умови сімейного виховання дошкільника можуть призвести до педагогічної занедбаності. Така дитина на момент вступу до загальноосвітньої школи може відставати від своїх одноліток, які виховуються за сприятливіших обставинах, відчувати помітні ускладнення в засвоєнні навчальної програми.

Основні групи аномалій (функціональних обмежень):

- 1) виражені та сталі порушення слухової функції;
- 2) глибокі порушення зору (сліпота, слабозорість);
- 3) стійкі порушення інтелектуального розвитку на основі органічного ураження центральної нервової системи (розумова відсталість);
- 4) важкі мовні вади;
- 5) комплексні порушення ряду функцій (сліпоглухота; тяжкі порушення слуху або зору у поєднанні з розумовою відсталістю...);
- 6) порушення опорно-рухового апарату;
- 7) затримка психічного розвитку;
- 8) психопатичні форми поведінки.

Залежно від причин виникнення дитячих аномалій їх поділяють на вроджені та набуті.

Дослідження соціальної інтеграції людей із обмеженими фізичними можливостями – надзвичайно серйозна і недостатньо вивчена проблема. В останні роки функціональні обмеження розглядаються як суспільний феномен.

2. Діти з порушеннями слуху

Слухом називається здатність організму сприймати й диференціювати звукові коливання за допомогою слухового (або звукового) аналізатора. Слуховий аналізатор складається із периферичного відділу, тобто звукоприймального рецептора (зовнішнє, середнє, внутрішнє вухо), провідних нервових шляхів та центрального відділу аналізатора (мозкових клітин у скроневій області великих півкуль головного мозку).

Слух відіграє важливу роль у розвитку людини. Втрата слуху, навіть часткова, створює бар'єр між людиною і суспільством, утруднює оволодіння знаннями і спеціальністю, обмежує трудову і суспільну діяльність, затримує розвиток особистості.

Найважливіша роль слуху в оволодінні людиною мовою.

3. Діти з порушеннями зору

У психічному розвитку дитини важливу роль відіграє оптичне сприймання (зір), яке здійснюється завдяки зоровому аналізатору. Зір відіграє провідну роль в орієнтуванні, пізнавальній та трудовій діяльності людини. За його допомогою сприймаються предмети: розрізняються форми, величини, розміри, відстані, кольори та світлотіні. Через візуальний канал людина здобуває уявлення про себе і світ. Зоровий контроль має велике значення для розвитку рухів людини. Візуальне сприймання людьми одне одного дуже важливе для встановлення міжособистісних стосунків і визначається функціонуванням зорового аналізатора. При порушенні його діяльності у дитини виникають значні труднощі в пізнанні світу та орієнтуванні в ньому, в здійсненні контактів із людьми, що її оточують, у різних видах діяльності.

Зоровий аналізатор складається з трьох відділів: периферійного (око), провідникового (зоровий нерв, зорові та підкоркові нервові утворення), центрального (мозкові клітини в зорових зонах кори головного мозку). Діяльність зорового аналізатора забезпечує сприйняття й аналіз візуальних подразників. Порушення зору у дітей залежать від сили хворобливих впливів, які зачіпають різні відділи зорового аналізатора.

4. Діти з порушеннями опорно-рухового апарату

Серед дітей з відхиленнями в розвитку виділяють категорію дітей із важкими порушеннями опорно-рухового апарату. Такі порушення спричиняють різні захворювання, найчастіше - це дитячий церебральний параліч, при якому вражаються рухові системи головного мозку. Церебральні паралічі розрізняють

за часом виникнення. Інфекції, інтоксикації, травми, перенесені вагітною, особливо в перші 3-4 місяці, можуть призвести до вродженого (внутрішньоутробного) церебрального паралічу. Припологові та післяпологові паралічі пов'язані з травматичними ураженнями головного мозку плода та народженої дитини, порушенням мозкового кровообігу в результаті асфіксії тощо. У дітей, які страждають на дитячий церебральний параліч, спостерігаються важкі порушення рухів рук, ніг, голови, тулуба, зумовлені спазмом м'язової системи, а також надмірні мимовільні, зайві, недоцільні, невпорядковані рухи (повороти, вигинання, тремтіння, посмикування). Затримується загальний розвиток рухових функцій, дитина з помітним запізненням починає тримати голову, повертатися, сидіти, стояти, ходити.

Досить часто церебральний параліч поєднується з органічно зумовленими іншими дефектами розвитку: з порушеннями слуху, розладами рухів очей, різними мовними аномаліями, найчастіше дизартріями, тобто порушеннями вимови, викликаними обмеженою рухливістю артикуляційного апарата. Всі ці дефекти в сукупності призводять до затримки загального розвитку дитини. Виявляються утруднення в оволодінні читанням, писанням, у формуванні просторових та часових уявлень.